

POSTANOWIENIE

Dnia 29 marca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Widło

w sprawie z wniosku K. K.
z udziałem M. R. i H. R.
o stwierdzenie nabycia spadku,
na posiedzeniu niejawnym 29 marca 2023 r. w Izbie Cywilnej w Warszawie,
na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawczyni
od postanowienia Sądu Okręgowego w Poznaniu
z 7 kwietnia 2022 r., sygn. akt XV Ca 256/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. ustala, że każdy z uczestników ponosi koszty postępowania kasacyjnego związane ze swoim udziałem w sprawie.**

UZASADNIENIE

Wnioskodawczyni K. K. wniosła skargę kasacyjną od postanowienia Sądu Okręgowego w Poznaniu z 7 kwietnia 2022 r., którym, w sprawie o stwierdzenie nabycia spadku oddalono jej apelację od postanowienia Sądu Rejonowego w Środzie Wielkopolskiej z 11 października 2021 r.

W skardze kasacyjnej pełnomocnik wnioskodawczyni wniósł o jej przyjęcie do rozpoznania powołując się w uzasadnieniu po pierwsze, na potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, w zakresie dotyczącym przesłanki możliwości

sporządzenia testamentu ustnego, to jest: obawy rychłej śmierci, a po drugie na oczywistą zasadność skargi, która przejawiała się odnośnie do kwestii dotyczącej złożenia przez spadkodawczynię ustnego oświadczenia woli w obecności trzech świadków, w zakresie braku możliwości testowania w formie zwykłej oraz w zakresie sposobu rozpoznania apelacji w części dotyczącej innych niż zamiar samobójczy źródeł obawy rychłej śmierci.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga kasacyjna nie wypełnia ustawowych przesłanek koniecznych dla przyjęcia jej do rozpoznania.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli:

- 1) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne;
- 2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów;
- 3) zachodzi nieważność postępowania lub
- 4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym, w szczególności przez zapewnienie jednolitej wykładni i jednolitego stosowania prawa.

W skardze zawarto wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na to że zachodzi między innymi potrzeba wykładni przesłanki możliwości sporządzenia testamentu ustnego, to jest obawy rychłej śmierci testatora. Pełnomocnik wnioskodawczyni zaprezentował obszerny wywód prawny, którym opisał poglądy zawarte w orzecznictwie (przywołał szereg rozstrzygnięć Sądu Najwyższego) i nauce prawa odnośnie do rozumienia tej przesłanki, również w aspekcie historycznym. Tymczasem powołanie się przez skarżącego na tę przesłankę przedsądu wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne kontrowersje, nie doczekał się jeszcze wykładni lub jego

niejednolita interpretacja prowadzi do wydawania przez sądy odmiennych rozstrzygnięć w sprawach o identycznym lub zbliżonym stanie faktycznym. Należy jednak przytoczyć przykłady takich orzeczeń i wykazać istniejące między nimi rozbieżności (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08; z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07). Na skarżącym ciąży obowiązek przedstawienia wyodrębnionej i pogłębionej argumentacji prawnej, wyszczególniającej dostrzegane przez stronę poważne wątpliwości interpretacyjne (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 8 lipca 2009 r., I CSK 111/09; z 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08). Interpretacja pojęcia "obawa rychłej śmierci", zawartego w art. 952 § 1 k.c., jest przedmiotem stosunkowo licznych rozstrzygnięć Sądu Najwyższego. W konsekwencji nie zachodzi potrzeba kolejnej wypowiedzi Sądu Najwyższego w tym przedmiocie. Tytułem przykładu można wskazać na następujące rozstrzygnięcia tego Sądu: orzeczenie SN z 4.07.1952 r., C 1321/52;; orzeczenie SN z 6.08.1958 r., I CR 512/58, OSP 1960/2, poz. 37; orzeczenie SN z 25.03.1974 r., III CRN 5/74, OSNCP 1975/3, poz. 42; postanowienie SN z 18.04.2002 r., II CKN 15/00, z 3 grudnia 2010 r., I CSK 37/10; z 27 lutego 2013 r., IV CSK 380/12; z dnia 29 czerwca 2012 r., I CSK 575/11; z 8 lutego 2006 r., II CSK 128/05), w których wyjaśniono, iż przez istnienie obawy rychłej śmierci należy rozumieć poczucie testatora o rychłym zgonie, oparte jednak na rzeczywistych zdarzeniach, zagrażających bezpośrednio życiu. Obawa rychłej śmierci musi zachodzić w chwili składania oświadczenia woli na wypadek śmierci, a jej późniejsze odpadnięcie nie ma większego znaczenia (por. postanowienie SN z 29.06.2012 r., I CSK 575/11). Sam fakt śmierci spadkodawcy w krótkim czasie po sporządzeniu testamentu nie będzie oznaczać, że przesłanka obawy rychłej śmierci została spełniona. Przy czym testament ustny, sporządzony w warunkach zamiaru samobójczego, nie może być uznany za sporządzony w okolicznościach uzasadniających obawę rychłej śmierci (postanowienie SN z 20.11.2003 r., III CZP 7/02, OSP 2004/10, poz. 124; co do zasady postanowienie SN z 5.07.2006 r., IV CSK 74/06).

Nie została wykazana też przesłanka oczywistej zasadności skargi. W ocenie skarżącego przesłanka ta przejawiała się w nieuzasadnionym uchylaniu się przez Sąd Okręgowy od kategorycznych ustaleń, czy też w dokonywaniu

ustaleń w sposób marginalny, powierzchowny i z pogwałceniem reguł art. 233 § 1 k.p.c. odnośnie do tej okoliczności, czy istniała obawa rychłej śmierci i jakie było jej źródło, jak też odnośnie do kwestii dotyczącej złożenia przez spadkodawczynię ustnego oświadczenia woli w obecności trzech świadków, w zakresie braku możliwości testowania w formie zwykłej oraz w zakresie sposobu rozpoznania apelacji w części dotyczącej innych niż zamiar samobójczy źródła obawy rychłej śmierci.

Tymczasem jak wynika z ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego dla uznania skargi kasacyjnej za oczywiście uzasadnioną nie wystarczy wskazać kwalifikowaną postać naruszenia przepisów prawa, lecz należy także wykazać, że doszło do takiego właśnie naruszenia – oczywistego i widocznego *prima facie* przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej oraz wynikającej już z treści skargi (tak w szczególności postanowienia SN: z 4 lipca 2019 r., V CSK 80/19; z 29 marca 2019 r., V CSK 321/18; z 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18; z 26 lutego 2016 r., V CSK 518/15; z 3 grudnia 2014 r., III PK 75/14; z 18 września 2012 r., II CSK 179/12; z 8 marca 2012 r., III SK 36/11; z 3 lutego 2010 r., II PK 304/09). Oczywiście naruszenie prawa zachodzi wówczas, gdy błąd w interpretacji lub stosowaniu prawa jest widoczny bez pogłębionej analizy wchodzących w grę przepisów (tak postanowienia SN: z 26 lutego 2008 r., II UK 317/07; z 5 października 2007 r., III CSK 216/07; z 19 marca 2004 r., II PK 4/04; z 17 października 2001 r., I PKN 157/01). Dodatkowo należy stwierdzić, że dla spełnienia podstawy oczywistej zasadności skargi kasacyjnej nie jest wystarczające, aby sąd w sposób oczywisty naruszył prawo, naruszenie to musi mieć oczywisty wpływ na rozstrzygnięcie, i to w taki sposób, aby orzeczenie mogło być uznane za bezprawne (tak SN w postanowieniach: z 10 kwietnia 2018 r., I CSK 730/17; z 22 marca 2018 r., III CSK 296/17; z 29 września 2017 r., V CSK 162/17; z 9 maja 2017 r., I CSK 686/16; z 25 stycznia 2017 r., IV CSK 384/16; z 2 czerwca 2016 r., III CSK 113/16).

Skarżąca nie wykazała, aby podnoszone w skardze kasacyjnej uchybienia niewątpliwie wystąpiły, czy też aby miały one wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia albo też podniesione zarzuty oczywiście uzasadniały wniesioną skargę. Skarżąca celem dowiedzenia przesłanki oczywistej zasadności skargi kwestionuje ustalenia faktyczne którymi Sąd Najwyższy jest związany (w szczególności

wskazuje błędy w ustaleniach stanu faktycznego oraz oceny dowodów dokonanej przez Sąd Okręgowy).

Sąd Najwyższy, rozpoznając nadzwyczajny środek odwoławczy w postaci skargi kasacyjnej, jest związany ustalonym stanem faktycznym sprawy (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Związanie to wyklucza nie tylko przeprowadzenie w jakimkolwiek zakresie dowodów, lecz także badanie, czy sąd drugiej instancji nie przekroczył granic swobodnej ich oceny. Z tego punktu widzenia każdy zarzut skargi kasacyjnej, który ma na celu polemikę z ustaleniami faktycznymi sądu drugiej instancji, chociażby pod pozorem błędnej wykładni lub niewłaściwego zastosowania określonych przepisów prawa materialnego, z uwagi na jego sprzeczność z art. 398³ § 3 k.p.c. jest *a limine* niedopuszczalny (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 czerwca 2006 r., IV CSK 100/06; z 10 sierpnia 2006 r., V CSK 211/06).

Sąd Najwyższy nie dopatrył się również okoliczności, które determinowałyby nieważność postępowania, a którą to przesłankę Sąd ten bierze pod uwagę z urzędu (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.).

Z tych względów w przedmiocie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania orzeczono, jak w treści postanowienia (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 520 § 1 w zw. z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c.

[SOP]

[ms]

